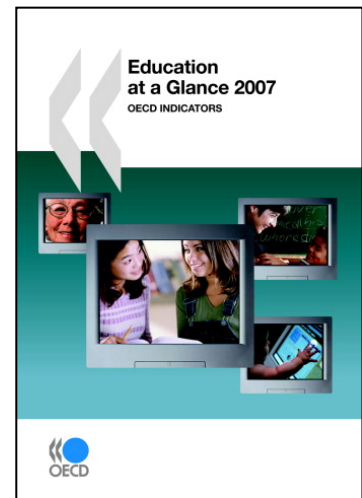


Education at a Glance 2007: OECD Indicators

Summary in Finnish



Katsaus koulutukseen: OECD-indikaattorit - vuoden 2007 painos

Suomenkielinen tiivistelmä

- *Katsaus koulutukseen* on vuotuinen OECD:n ja sen yhteistyömaiden koulutusjärjestelmien tietojen yhteenveto. Katsauksen painopiste on seuraavilla osa-alueilla: koulutukseen osallistuminen ja saavutukset, kulut, elinikäinen oppiminen ja koulujen olosuhteet.
- Vuoden 2007 katsaus käsittelee erityisesti korkea-asteen koulutusta ja lopputuloksena voidaan todeta, että nopeasta laajenemisestaan huolimatta koulutuksen merkitys ei ole vähenemässä.
- Ensimmäistä kertaa *Katsaus koulutukseen* -raportissa tutkitaan myös koulutuksen tehokkuutta ja annetaan viitteitä siitä, millaisia toimia tarvittaisiin, jotta opetuksessa päästäisiin vastaavanlaiseen tuottavuuden kasvuun kuin muilla aloilla.

Katsaus koulutukseen -raportti sisältää runsaan, vertailukelpoisen ja ajan tasalla olevan joukon eri koulutusjärjestelmien suorituskykyä koskevia indikaattoreita. Raportin pääpaino on 30 OECD-maassa, mutta indikaattorit kattavat myös yhä enemmän järjestön yhteistyömaita. Pääasiassa käsiteltävät osa-alueet ovat:

- Osanotto ja saavutukset koulutuksessa
- Julkiset ja yksityiset koulutusmenot
- Elinikäisen oppimisen tila
- Oppilaiden ja opettajien työolosuhteet

Vuoden 2007 katsauksessa tutkitaan korkea-asteen koulutuksen laajentamisen vaikutuksia työmarkkinoihin. Korkeakouluista valmistuneiden opiskelijoiden määrät ovat kasvaneet huomattavasti viimeisten vuosikymmenien aikana, mutta onko hyvin koulutetun työvoiman määrän kasvuun vastattu luomalla lisää hyväpalkkaisia työpaikkoja, vai joutuvatko kaikki yliopisto- ja korkeakoulututkinnon hankkineet jonain päivänä tekemään töitä minimipalkalla? Viimeisimpien vertailukelpoisten OECD-maiden tietojen ja indikaattoreiden avulla *Katsaus koulutukseen 2007* päättyy siihen lopputulokseen, että korkea-asteen koulutuksella on ollut positiivinen vaikutus sekä yksilötasolla että eri maiden kansantalouteen, eikä toistaiseksi ole havaittavissa mitään merkkejä sen merkityksen "inflaatiosta".

Ensimmäistä kertaa *Katsaus koulutukseen* keskittyy myös koulutuksen tehokkuuteen (indikaattori B7). Vaikka kyseinen indikaattori on edelleen kokeiluasteella, se valaisee niitä seikkoja, joiden avulla koulutusta pystyttäisiin kehittämään muiden ammattikuntien ja alojen tavoin kustannustehokkaammaksi niin, että samalla rahalla saataisiin enemmän aikaan nyt, kun julkistalouden budjetteihin kohdistuu suuria paineita.

Tämän katsauksen tärkeimmät havainnot:

Suoritettujen keskiasteen tutkintojen määrä on kasvanut merkittävästi OECD-maissa.

22:ssa 29:stä OECD-maassa ja yhteistyömaissa (Eesti, Israel, Venäjä ja Slovenia) vähintään 60 % aikuisista on tällä hetkellä suorittanut vähintään keskiasteen tutkinnon ja 26 % korkea-asteen tutkinnon. Havainnoista selviää myös seuraavaa:

- 25–34-vuotiaiden OECD-jäsenmaalaisten keskiasteen koulutuksen suorittaneiden määrä on keskimäärin 13 prosenttiyksikköä suurempi kuin 45–54-vuotiaiden ikäluokassa.

- Kaikissa OECD-maissa nuoret aikuiset (25–34) hankkivat luonnontieteellisen tutkinnon kolme kertaa todennäköisemmin kuin vanhemmat aikuiset (55–64). Suhde laskee kuitenkin alle kahteen insinööritutkintojen kohdalla. Tanskassa, Saksassa, Unkarissa ja Norjassa

Taulukko A1.1a.
Koulutustaso: aikuisväestö
(2005)

poistuu pian työmarkkinoilta enemmän insinöörejä, kuin niitä on lähivuosina tullut mukaan työmarkkinoille.

- Nuoremmat tuntuvat keskittyvän yhteiskuntatieteisiin, talouteen ja lakiin. Aikuisista lähes kolmannes on keskittynyt näille aloille, kun nuoremmilla aikuisilla on lähes 3,5 kertaa enemmän kyseisiä tutkintoja kuin vanhemmilla aikuisilla.

- OECD-maissa vanhempien ja nuorempien opiskelijoiden suhdeluku kasvatus- ja opetusalailla on lähes 1. Tanskassa, Saksassa, Alankomaissa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa tämä suhde on alle yhden, mikä viittaa mahdollisiin ongelmiin siinä vaiheessa, kun vanhempi sukupolvi jää tulevana vuosina eläkkeelle.

Yhä useammat nuoret valmistuvat keskiasteen oppilaitoksista, ja sukupuolten tasapainotilanne muuttuu.

Keskiasteen tutkintojen suorittamisaste on vuodesta 1995 lähtien kasvanut OECD-maissa keskimäärin 7 % vertailukelpoisia tietoja käyttäen. 21 OECD-maassa suorittamisaste ylittää 70 %, ja Suomessa, Saksassa, Kreikassa, Irlannissa, Japanissa, Koreassa ja Norjassa vastaava arvo on vähintään 90 %. Samalla Meksikon ja Turkin sekä muiden OECD-maiden väliset erot pienenevät.

- Naiset hankkivat nykyään keskiasteen tutkinnon miehiä todennäköisemmin, mikä on historiallisesti ajateltuna aivan uusi tilanne. Vain Koreassa, Sveitsissä ja Turkissa miesten tutkintojen suorittamisaste on naisia korkeampi. Vain OECD:n yhteistyömaa Sloveniassa miesten ja naisten tutkintojen suorittamisaste on sama.

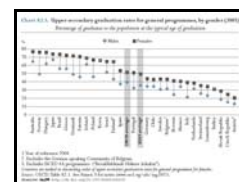
- Vaikka miehet panostavat monissa maissa ammatilliseen koulutukseen naisia useammin, lähes puolessa tämän katsauksen maissa ei ole mitään eroa naisten ja miesten välillä, tai naiset panostavat ammatilliseen koulutukseen miehiä useammin.

Myös korkea-asteelta valmistuvien määrä on nousussa.

Kahdestakymmenestä neljästä vertailukelpoisesta OECD-maasta keskimäärin 36 % valmistumisikäisistä oppilaista on suorittanut yliopisto- tai korkeakoulututkinnon (ml. ammattikorkeakoulu). Suomen, Itävallan, Italian, Portugalin, Slovakian ja Sveitsin valmistumismäärät ovat kaksinkertaistuneet viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana. Maiden välillä on kuitenkin selviä eroja, kun tarkastellaan sitä, mikä osuus opiskelijoista saa suoritettua yliopisto- tai korkeakoulututkinnon (ml. ammattikorkeakoulu) tai ammatillisesti suuntautuneen korkea-asteen tutkinnon. Indikaattorit osoittavat, että:

- Itävallassa, Saksassa ja Turkissa yliopisto- ja korkeakoulutuksen (ml. ammattikorkeakoulu) suorittamisasteen valmistumisikäisten joukossa noin 20 % tai vähemmän, kun vastaava luku Suomessa, Tanskassa, Islannissa, Italiassa, Alankomaissa Uudessa-Seelannissa, Norjassa, Puolassa ja Australiassa on yli 40 %.

Kaavio A2.3. Keskiasteen yleissivistävien koulutusohjelmien suorittamisasteet sukupuolittain (2005)



Kaavio A3.1. Korkea-asteen A-tyypin tutkinnot (1995, 2000, 2005)



- Lyhempien ammatillisiin opintoihin keskittyvien korkea-asteen koulutusohjelmien valmistumisprosentti on 9 %:n luokkaa ja 1,3 % koulutusohjelmissä, jotka johtavat tutkijan pätevyyteen.

- 19 vertailukelpoisessa OECD-maassa keskimäärin 30 % korkea-asteen koulutukseen hyväksytyistä opiskelijoista jättää opintonsa kesken saamatta tutkintoaan valmiiksi.

Korkea-asteen koulutukseen hakeutuvien nuorten osuuksissa on suuria eroja.

Noin 57 % OECD-maiden 15-vuotiaista suunnittelee hakeutuvansa yliopistoihin tai korkeakouluihin, mutta luku vaihtelee Korean 95 prosentista aina Saksan alhaiseen 21 prosenttiin asti. Indikaattoreiden mukaan nuorten suunnitelmat eroavat maiden sisällä henkilökohtaisesta suoritustasosta, sukupuolesta, yhteiskuntaluokasta ja maahanmuuttajataustasta riippuen.

- OECD:n vuoden 2003 Programme for International Student Assessment (PISA) -tutkimuksen mukaan 15-vuotiaiden suunnitelmat yliopisto- tai korkeakoulutukseen osallistumisesta liittyvät hyvin selvästi oppilaiden matematiikan ja äidinkielen taitoihin.

- Suhteellisesta akateemisesta kyvykkyydestä riippumatta heikommasta sosioekonomisesta luokasta tulevat 15-vuotiaat suunnittelevat korkeakoulututkinnon suorittamista paremmista lähtökohdista tulevia oppilaita harvemmin.

- Useimmissa maissa maahanmuuttajataustan omaavat 15-vuotiaat odottavat suorittavansa yliopisto- tai korkeakoulututkinnon paikallista väestöä todennäköisemmin. Ero kasvaa entisestään, kun vertaillaan vastaavan koulu- ja sosiaalitaustan omaavia oppilaita keskenään.

Kouluilla ja yhteisöllä suuria haasteita maahanmuuttajien integroimisessa yhteisöön.

Maahanmuutto on muodostunut avainkysymykseksi useimmissa OECD-maissa, ja se herättää kiivaita keskusteluita siitä, miten maahanmuuttajat saadaan onnistuneesti integroitua yhteisöihin ja työmarkkinoille. PISAn arviot 15-vuotiaiden maahanmuuttajataustan omaavien nuorten onnistumisesta koulutuksessa lisäävät keskusteluun tärkeän uuden näkökulman. Varsinkin Euroopan koulutusjärjestelmissä tullaan tämän asian tiimoilla kohtaamaan suuria haasteita. Indikaattorit osoittavat seuraavaa:

- Neljäsatoista suuria maahanmuuttajayhteisöitä omaavassa OECD-maassa ensimmäisen sukupolven oppilaat ovat PISAn matematiikka-asteikolla keskimäärin 48 opintopistettä eli yli yhden lukukauden verran paikallisväestöä perässä. Toisen sukupolven oppilaat ovat edelleen huomattavat 40 opintopistettä jäljessä. Kanadassa, Luxemburgissa, Ruotsissa ja Sveitsissä sekä yhteistyötalous Hongkongissa/Kiinassa, toisen sukupolven oppilaat suoriutuvat huomattavasti ensimmäistä sukupolvea paremmin; ero Sveitsissä on 31 opintopistettä pienempi ja Ruotsissa 58.

[Ruutu C3.1. Kotimaansa ulkopuolelle koulutukseen hakeutuvien määrän pitkän aikavälin kehitys](#)



- Maahanmuuttajien suoriutuminen vaihtelee huomattavasti eri maiden välillä. Ero on Itävallassa, Kanadassa ja Uudessa-Seelannissa huomaamaton, mutta vielä toisen sukupolven lapsilla yli 90 opintopistettä Belgiassa ja Saksassa.

Harvoilla mailla on varaa luottaa vain siihen että varakkaat ja hyvin koulutetut perheet tuottavat hyvin koulutettuja yksilöitä.

Maiden välillä on huomattavia eroja siinä, miten hyvin ne onnistuvat työläisperheiden lasten korkeakouluttamisessa. Vähän ammattitaitoa vaativien työpaikkojen väheneminen kehittyneissä maissa viittaa siihen, että heikosti koulutetuista työntekijöistä muodostuu sosiaalinen ja taloudellinen taakka, joka syventää luokkaeroja. Eri tasoisesti suoriutuvien oppilaiden palauttamisessa "samalle lähtöviivalle" ei ole kyse pelkästään tasa-arvosta, vaan se parantaisi korkeakoulutusta vaativien työpaikkojen rekrytointipohjaa ja yleistä työvoiman kilpailukykyä. Indikaattorit osoittavat seuraavaa:

- Oppilaat hankkivat monissa maissa korkeakoulututkinnon huomattavasti useammin, jos heidän isänsä on käynyt korkeakoulun. Irlanti ja Espanja tarjoavat tasa-arvoisimmat mahdollisuudet korkeakoulutukseen, mutta Itävallassa, Ranskassa, Saksassa ja Portugalissa työläistäustan omaavat oppilaat hankkivat kokonaisväestöön suhteutettuna korkeakoulututkinnon aiemmin mainittuja maita puolet harvemmin.

Mitä pidempään henkilö on koulutuksessa, sitä todennäköisemmin hän saa työtä ja sitä todennäköisemmin hän ansaitsee enemmän.

OECD-maiden talous nojaa kasvavassa määrin tasaiseen hyvin koulutetun työvoiman saatavuuteen, ja tämä trendi todennäköisesti vahvistuu tulevaisuudessa. OECD-maiden väestön ikääntyessä korkeampi koulutustaso ja pidempään kestävä työura auttavat huoltosuhteen parantamisessa ja auttavat osaltaan ratkaisemaan julkisten eläkejärjestelmien rahoitusongelmat. Indikaattorit osoittavat, että:

- Useimmissa OECD-maissa työllisyystaso nousee koulutustason noustessa. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on huomattavasti parempaa kuin keskiasteen tutkinnon suorittaneiden.

- Erot miesten ja naisten välisessä työllisyysasteessa ovat suurimmat vähemmän koulutetuissa ryhmissä. Jos henkilöllä ei ole keskiasteen koulutusta, hänen työllistymismahdollisuutensa ovat 23 prosenttiyksikköä paremmat miehenä kuin naisena. Ero putoaa 10 prosenttiyksikköön parhaiten koulutettujen kohdalla.

- 25 OECD-maassa sekä yhteistyötalous Israelissa korkeakoulututkinnon suorittaneiden ansiotasoa oli vähintään 50 prosenttia korkeampi kuin niillä, joilla ei ollut keskiasteen tutkintoa.

Kaavio A9.1 Tuotto yksilön kannalta korkea-asteen tutkinnosta, ISCED 5/6 (2003)



OECD-maat käyttävät keskimäärin 6,2 % BKT:stä koulutukseen. Koulutusjärjestelmien tehokkuuteen on alettu kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Koulutuksen laajenemiseen on liittynyt massiivinen taloudellinen investointi. Vuosien 1995 ja 2004 välisenä aikana koulutukseen käytetty rahamäärä kasvoi keskimäärin 42 prosenttia OECD-maissa, kun kaikki koulutustasot otetaan huomioon. Indikaattorit osoittavat, että OECD-maissa oppimistuloksia voidaan nostaa 22 % säilyttäen silti nykyinen kulutuso. Havaintoja aiheesta:

- Ydinkoulutuspalveluihin (pois lukien siis tutkimus- ja kehitystyö sekä tukitoiminnot) käytetty rahamäärä korkea-asteen oppilaitoksissa oli keskimäärin 7 664 dollaria/opiskelija. Luku vaihteli Kreikan, Italian, Puolan ja Turkin 4 500 dollarista tai sitä pienemmästä summasta Australian, Itävallan, Tanskan, Norjan, Sveitsin ja Yhdysvaltojen 9 000 dollariin tai sitä suurempaan summaan.

- OECD-maat käyttävät keskimäärin 81 485 dollaria opiskelijaa kohden perus- ja keskiasteen koulutuksen koko keston aikana. Summa vaihtelee Meksikon, Puolan, Slovakian tasavallan ja Turkin 40 000 dollarista tai sitä pienemmästä summasta Itävallan, Tanskan, Islannin, Luxemburgin, Norjan, Sveitsin ja Yhdysvaltojen 100 000 dollariin tai sitä suurempaan summaan.

- Pienemmät yksikkökulut eivät välttämättä merkitse heikompia tuloksia. Esimerkiksi Korean ja Alankomaiden käyttämä summa on OECD-maiden keskiarvon alapuolella, mutta silti kumpikin maa on parhaiden joukossa vuoden 2003 PISA-tutkimuksessa.

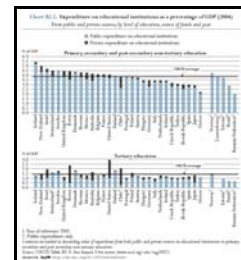
Koulutuksen yksityiset rahoituslähteet muuttuvat koko ajan tärkeämmiksi.

OECD-maat käyttävät keskimäärin 13,4 % julkisista varoista koulutukseen, mutta tämä vaihtelee Tshekin tasavallan, Saksan, Kreikan, Italian ja Japanin 10 prosentista tai sitä pienemmästä osuudesta Meksikon ja Uuden-Seelannin yli 20 prosenttiin. Vuonna 2004 keskimäärin 87 % kaikkien koulutustasojen rahoituksesta tuli julkisista lähteistä. Kaikissa maissa, joista on saatavissa vertailukelpoisia tietoja, julkinen rahoitus kasvoi vuosien 1995 ja 2004 välisenä aikana kaikki koulutusasteet huomioonottaen. Yksityinen rahoitus kasvoi kuitenkin vieläkin enemmän lähes 3/4 näistä maista. Noin 24 % korkea-asteen ja noin 20 % esiasteen oppilaitosten rahoituksesta tuli yksityisistä lähteistä.

[Kaavio B2.1. Koulutukseen käytetyt varat osuutena BKT:stä ottaen huomioon kaikki koulutustasot \(1995, 2004\)](#)



[Kaavio B2.2. Koulutukseen käytetyt varat osuutena BKT:stä \(2004\)](#)



Lukukausimaksut vaihtelevat merkittävästi eri OECD-maiden välillä.

Neljännes OECD-maista (Pohjoismaat, Tshekin tasavalta, Irlanti ja Puola) ei peri lukukausimaksuja lainkaan. Toisaalta neljäsosassa OECD-maista ja kumppanitalouksista oman maan opiskelijoilta veloitetaan julkisissa oppilaitoksissa lukukausimaksu, joka ylittää 1 500 dollaria.

- OECD-maissa, joissa opiskelijoiden täytyy maksaa lukukausimaksuja ja joissa opiskelijat voivat saada laajaa julkista tukea, pääsy korkeakoulutukseen ei ole OECD-maiden keskiarvoa heikompaa.

Ihmiset hyödyntävät opintomahdollisuuksia aiempaa aiemmin ja myöhemmin elämässä ja monet heistä hakeutuvat opiskelemaan ulkomaille.

Eri maiden välillä on merkittäviä eroja sen suhteen, kuinka laajasti ihmiset osallistuvat työhön liittyvään aikuiskoulutukseen. Neljässä OECD-maassa eli Tanskassa, Suomessa, Ruotsissa ja Yhdysvalloissa yli 35 % 25 - 64-vuotiaista on osallistunut tämääntyypiseen koulutukseen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana.

- Aikuiset, joilla on korkea koulutustaso, osallistuvat työhön liittyvään koulutukseen todennäköisemmin kuin heikommin koulutetut aikuiset.

- Yli puolessa OECD-maista 70 % 3 - 4-vuotiaista lapsista osallistuu jonkinlaiseen esiopetusohjelmaan. Yhteensä 19 Euroopan OECD-maassa tämä prosenttiosuus on 75,9 %.

- Vuonna 2005 yli 2,7 miljoonaa korkea-asteen opiskelijaa opiskeli oman maansa ulkopuolella, mikä on 5 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Opetusaika, opettajien palkat ja opiskelijoiden määrän suhde opettajien määrään vaihtelee paljon eri maiden välillä.

Opetustuntimäärät, kouluvuosien määrä ja eri aineiden tuntimäärät kertovat kansallisista painotuksista. Myös budjettisyys auttavat koulutuksen suunnittelussa: opettajien palkat ovat suurin yksittäinen koulutuksen kuluerä, joten poliittiset päätöksentekijät kiinnittävät palkkatasoon huomiota pyrkiessään säilyttämään koulutuksen laadun ja pitämään kulut kurissa. Ryhmäkoosta keskustellaan paljon monissa OECD-maissa, mutta sen vaikutukset oppimistuloksiin ovat kiistanalaisia. Löydöksiä koulutuspolitiikan perustekijöistä:

- OECD-maissa lukemiseen, kirjoittamiseen, kirjallisuuteen (eli äidinkielen opetukseen), matematiikkaan ja luonnontieteisiin käytetty oppituntimäärä on lähes 50 % pakollisista opinnoista 9 - 11-vuotiaiden kouluoppilaiden kohdalla. Australiassa ja kumppanitalouksissa Kiinassa ja Israelissa pakollisesta opetussuunnitelmasta käytetään 13 % tai vähemmän lukemiseen, kirjoittamiseen ja kirjallisuuteen (eli äidinkielen opintoihin), kun taas

Kaavio D3.2. Opettajien palkat (minimi 15 vuoden työkokemuksen jälkeen ja maksimi) ylemmän perusasteen koulutuksessa (2005)



Ranskassa, Meksikossa ja Alankomaissa 30 % tai enemmän pakollisesta opetussuunnitelmasta keskittyy näihin aineisiin.

- Vähintään 15 vuoden työkokemuksen omaavien opettajien palkka yleisimmässä perusasteen koulutuksessa on yli kaksinkertainen verrattuna BKT:hen/hlö Koreassa ja Meksikossa. Islannissa, Norjassa ja kumppanitalous Israelissa opettajien palkat ovat 75 % tai vähemmän verrattuna BKT:hen/hlö. Palkkojen vaihteluväli on Unkarin alle 16 000 dollarista Saksan, Korean ja Sveitsin 51 000 dollarista tai sitä enemmän Luxemburgin yli 88 000 dollariin.

- Keskimääräinen luokkakoko ei vaihdellut merkittävästi vuosien 2000 ja 2005 välisenä aikana, mutta luokkakokojen erot eri OECD-maiden välillä näyttävät pienentyneen. Luokkakoko pieneni maissa, joissa luokkakoko oli suhteellisen suuri eli esimerkiksi Japanissa, Koreassa ja Turkissa ja nousi suhteellisen pienen luokkakoon maissa, kuten Islannissa.

© OECD 2007

Tämä yhteenveto ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän yhteenvedon kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset yhteenvedot ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alun perin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop/

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit,
Public Affairs and Communications Directorate Sähköposti: rights@oecd.org faksinumero: +33
(0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

